

навичок в усному та писемному мовленні. Інтелект-карти допомагають учням легко запам'ятовувати матеріал, деталізувати та знаходити нові шляхи вирішення завдань.

Список використаної літератури

1. Барабаш-Ревак, О. Візуалізація мислення у процесі викладання УМІ: ментальні мапи. 2021. С. 117-136. Режим доступу: URL: <https://czasopisma.kul.pl/index.php/teka/article/view/12919/12082>
2. Баюрко, Н. Використання інтелектуальних карт на уроках біології та екології у старшій школі. *Modern Information Technologies and Innovation Methodologies of Education in Professional Training Methodology Theory Experience Problems*. 2020. С. 24-31.
3. Кіндрат, І. Використання інтелект-карт у плануванні та організації педагогічного процесу. *Нова педагогічна думка*. 2012. № 4. С. 153-156.
4. Кобися, А. П. Використання технологій майндмеппінгу у педагогічній діяльності. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. 2015. Вип. 41. С. 346-35
5. Радченко, І. Технології concept mapping та mind mapping у контексті інформаційно-дидактичного середовища. Режим доступу: URL: https://library.udpu.edu.ua/library_files/probl_sych_vchutela/2010/1/visnuk_13.pdf
6. Терещенко, Н. В. Інтелект-карти – сучасні інноваційні соціальні технології навчання в системі освіти. *Вчені записки КНЕУ*. 2012. Вип. 14. Ч. 1. С. 139-145.
7. Шахіна, І. Ю., Медведєв, Р. П. Використання ментальних карт навчальному процесі. *Наукові записки КДПУ ім. В. Винниченка*. 2015. Вип. 8. С. 73-78.

Долганова Ярослава

*Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського
науковий керівник: Петров О.О., к. філол. наук, доцент*

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНИХ СЛІВ-РЕАЛІЙ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ В РОМАНІ ДЕНА БРАУНА «КОД ДА ВІНЧІ»

Як лінгвістичне явище реалії відносяться до категорії безеквівалентної лексики. Вони є частиною фонових знань і становлять значний інтерес при дослідженні взаємодії мови і культури.

Багато вчених і фахівців давали визначення поняття «реалії». Найглибше цю перекладознавчу категорію опрацьовували болгарські науковці – С. Влахов і С. Флорин: «Це слово і словосполучення, які позначають об'єкти, характерні для життя (побуту, культури, соціального та історичного розвитку) одного народу і чужі іншому; таким чином, вони постають носіями національного

та/або історичного колориту, реалії, як правило, не мають точних відповідників (еквівалентів) в інших мовах, а отже, не можуть бути перекладені на загальних основах, вони вимагають особливого підходу» [1, с. 47].

Основні труднощі при перекладі реалій – це, по-перше, відсутність у мові-переймачі відповідника – повного чи часткового – у зв'язку з відсутністю в носіїв цієї мови позначуваного реалією референта; і, по-друге, необхідність, водночас із денотативним значенням реалії, передавати колорит і конотації її національного та історичного забарвлення [2, с. 39]. Перекласти – це знайти відповідник у цільовій мові, але цього важко досягти, якщо в етнокультурі, матеріальній чи духовній, в історії носіїв мови оригіналу немає співвідносного поняття, явища або об'єкта. У випадку реалій треба говорити не про переклад у буквальному розумінні, а про вибір семантико-стилістичного відповідника або трансляційне перейменування реалій [2, с. 92].

Реалії в романі Д. Брауна «Код да Вінчі» відіграють дуже важливу роль, і саме завдяки їм читач переноситься в атмосферу країн Франції та Великобританії; тому переклад реалій вимагає особливого підходу.

Перекладознавці А. Федоров, В. Комісаров, Я. Рецкер, А. Швейцер, Р. Зарівчак, О. Бурбак, Л. Бархударов пропонують різноманітні прийоми перекладу слів-реалій: тлумачення, переписування, транскрипція, заміна, відновлення, опущення, додавання, перестановка, фонологічна заміна.

Найбільш поширеними засобами вважають транслітерацію, транскрипцію, калькування, описовий переклад, приблизний і трансформаційний переклади. Зараз транслітерація і транскрипція при перекладі художньої літератури використовуються менше. Вони не розкривають значення лексичної одиниці читачу, який не знає іноземної мови, та без пояснень залишаються незрозумілими. Але незважаючи на це, у перекладі роману Дена Брауна ці засоби перекладу залишаються найпоширенішими.

Транскрипція та транслітерація є переважними засобами для перекладу ономастичних реалій: імен, прізвищ, прізвиськ, імен літературних героїв, назв творів, імен відомих людей, письменників, видатних осіб, топонімів, назв компаній, музеїв, ресторанів, магазинів, аеропортів та ін.

Здебільшого транскрипція використовується для передачі власних імен, топонімів, назв засобів масової інформації, релігійних реалій, назв зброї.

Last month, much to Langdon's embarrassment, *Boston Magazine* ... that made him the brunt of endless ribbing by his *Harvard* colleagues [4, с. 23].
Минулого місяця журнал «*Бостон Мегезін*» залічив Ленгдона ... він став об'єктом безкінечних кнпів колег у Гарварді [3, с. 13].

У цьому випадку для перекладу імені професора Ленгдона був використаний засіб транскрибування, цей же засіб послугував для перекладу назви журналу *Boston Magazine*, для перекладу назви навчального закладу Гарвард використана традиційна назва, зафіксована в словниках.

Транслітерація використовується для перекладу реалій транспорту, релігії, ЗМІ, топонімів, реалій світу природи.

The collection was astonishing – a black *Ferrari*, a pristine *Rolls-Royce*, an

antique *Astin Martin* sports coupe, a vintage *Porsche* 356 [4, с. 375]. Колекція автомобілів вражала – чорний «Феррарі», новесенький блискучий «роллс-ройс», антикварний спортивний «астон-мартін», класичний «Порше-356» [3, с. 301].

У цьому випадку для перекладу назв автомобілів використовується засіб транслітерації, який і є єдино правильним.

Для перекладу етнографічних реалій (побут, технічне обладнання, одяг) використовується приблизний переклад. Використання цього засобу зумовлене тим, що не завжди можна знайти відповідник в інших культурах. *Vendors* manned carts of *sandwiches* and mineral water [4, с. 203]. Працювали лотки з *канапками* й мінеральною водою [3, с.160]. Цей спосіб використовується досить ефективно, аналоги були підібрані вдало.

Описовий переклад розкриває значення лексичної одиниці мови оригіналу за допомогою розгорнутих словосполучень, які відзначають суттєві ознаки позначуваного даною лексичною одиницею явища. Наприклад, *full-length mirror* – дзеркало, що займало всю протилежну стіну. Часто перекладачі використовують два прийоми одночасно – транскрипцію або калькування та описовий переклад, який надається у виносці чи коментарі. Це дає можливість досягти стислості та економності засобів вираження

Калькування – передача іншомовних реалій за допомогою заміни її складових частин – морфем чи слів з прямими лексичними відповідниками в мові перекладу. Наприклад, *the Dead Sea Scrolls* – *Сувої Мертвого моря* [4].

Виняткове використання тільки одного прийому при перекладі реалій може бути причиною неправильного сприйняття, перевантаження іншомовними словами, втрати національного колориту чи збіднення смислу; отже, доцільно використовувати декілька засобів для адекватного перекладу.

Тому ми вважаємо, що найбільш ефективним буде комбіноване використання цих засобів для перекладу культурно-маркованих слів. Наприклад, можливе комбінування транскрипції та описового перекладу, а також пояснення в коментарі. Як висновок зазначимо, що переважними засобами перекладу реалій у романі Дена Брауна «Код да Вінчі» є транскрипція і транслітерація, які були використані для перекладу ономастичних реалій, які частіше за інших трапляються в романі.

Список використаної літератури

1. Влахов, С., Флорин, С. *Непереводимое в переводе*. М.: Международные отношения, 1980. 340 с.
2. Зорівчак, Р. П. *Реалія і переклад* (на матеріалі англомовних перекладів української прози). Львів: Видавництво при Львівському університеті, 1989. 216 с.
3. Браун, Д. *Код да Вінчі* / пер. з англ.: А. Камянець. Харків: Книжковий клуб «Клуб сімейного дозвілля», 2006. 480 с.
4. Brown, D. *The da Vinci code*. Corgi Books, 2004. 605 p.

МІФОЛОГІЧНА ПАРАДИГМА ТВОРЧОСТІ САРИ. ДЖ. МААС

В сучасному світі все більш популярним стає такий літературний жанр, який має назву фентезі. В світовій літературі письменники різного ґатунку створюють власні світи зі складною системою міфологічних створінь, богів та надістот. Серед підґрунтя, яке використовується для побудови таких персонажів, зачасту беруть вже відомі античні міфи Давньої Греції чи Риму, кельтські міфи та балади, скандинавські легенди тощо.

Перш за все, потрібно визначити суть поняття міф, що воно собою являє, та який вплив має на літературу. Цитуючи науковця В. Гаріна, міф є символічною формою духовної культури, що за допомогою метафор і алегорій передає свідчення, пов'язані зі світоглядом, релігійними уявленнями, соціокультурним життям і внутрішнім світом людини. Простіше кажучи, це оповідь або історія, яка передається від покоління до покоління, зазвичай містить алегоричні елементи та символіку, і використовується для пояснення природних явищ, моральних цінностей, історії, тощо. В кожній культурі, етносу є свої власні міфи, які виражають вірування їх пращурів та сприйняття навколишнього світу народом. Отже, ми можемо стверджувати, що міфи вплинули на створення літературного жанру фентезі, адже вони надали підґрунтя для створення фантастичних світів, так як вже містять елементи надприродного та уявного.

Поміж представників фентезистів можна зазначити генія цього жанру Джорджа Мартіна і його твір «Пісня Льоду та Полум'я» з подвійною системою пантеону богів. Він також використовує мотиви скандинавських міфів для створення власної картини світу Вестерос. Ще однією представницею жанру фентезі є Сара Дж. Маас, твори якої стали бестселером за версією *New York Times*. «Двір шипів та троянд» – дебютний цикл романів, в якому зображено яскраво виражена міфологічна система, базована на кельтських міфах, а також спостерігається персоніфікація міфологічних істот та яскрава картинка світу Прифія. Крім того, простежується залучення грецьких мотивів, що яскраво виявляється в іменах головних героїв, в легендах, переповіданих у ході діалогів між ними. Ще одним циклом цієї письменниці є «Трон зі скла», що навіть перевершує попередній своїм міфологічним розмаїттям. В ході роботи над своїми книгами С.Дж. Маас широко використовує власні знання з релігієзнавства. Сама авторка є лауреатом премії «Goodreads» в номінації «Best Young Adult Fantasy & Science Fiction» 2015, 2017, 2018 років, а також в номінації «Best Fantasy» 2020-2022 років.

Список використаної літератури

1. Маас, С. Дж. *Двір шипів і троянд*. Київ: Vivat, 2021. 560 с.